

η **Η πρώτη αρχή της Υγείας είναι η Ζωή. Ο πόλεμος αποτελεί άμεση απειλή**

η **Μόνον η ειρήνη αποκαλύπτει όλες τις υγειονομικές ανάγκες**

(**Απόσπασμα από την διεθνή Διακήρυξη για την Πρόληψη και την Επιδίωξη της Ειρήνης, 20 Ιουλίου 2000**

Σ ύμφωνα με τους επίσημους ορισμούς, ως πόλεμος ορίζεται η ένοπλη διαμάχη

Δ εν υπάρχει τομέας της ανθρώπινης ζωής και δραστηριότητας που να μην επηρεάζεται

Η σύγχρονη μορφή του πολέμου πλέον οδηγεί σε περισσότερες απώλειες ανθρώπων

Ε νδεικτικά αναφέρεται ότι ενώ στον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο οι απώλειες μισού αιώνα

η **1ος Παγκόσμιος:** Απώλειες: **90%** Μάχιμοι: **10%**

10% Άμαχος Πληθυσμός

η **Σήμερα:** Απώλειες: **10%** Μάχιμοι: **90%**

90% Άμαχος Πληθυσμός (BMA, 2001)

2

Angola

1992-4

100.000-500.000

3

Somalia

1991-9

48.000-300.000

4

Bosnia

1992-5

35.000-250.000

5

Liberia

1991-6

25.000-200.000

6

Burundi

1993

30.000-200.000

7

Chechnya

1994-6

30.000-90.000

8

Tajikistan

1992-9

20.000-120.000

9

Algeria

1992-9

30.000-100.000

10

Gulf war

1990-1

4.300-100.000

Όμως πέρα από την τεχνολογία, η στόχευση και καταστροφή των αστικών υποδομών σαν αντικειμενικός στόχος μίας διαμάχης, καθώς και η σαφής διεύρυνση της οπλικής ανισότητας μεταξύ των αντίπαλων κρατών εκφράζουν το πολιτικό και φιλοσοφικό υπόβαθρο μιας σύγχρονης μάχης. Δεν είναι εύκολο να καλυφθεί πλέον το γεγονός ότι στο σύγχρονο πόλεμο η καταστροφή της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος αποτελεί στοιχείο της στρατιωτική στρατηγικής.

Άμεσες Συνέπειες

Διάφοροι ορισμοί προσπαθούν να ξεχωρίσουν τις συνέπειες ενός πολέμου σε άμεσες και μακροπρόθεσμες. Ως άμεσες συνέπειες του πολέμου ορίζονται συνήθως οι θάνατοι, τραυματισμοί, αναπηρία και καταστροφή των συστημάτων υγείας, και σαν έμμεσες – μακροπρόθεσμες συνέπειες, η αλλαγή προσανατολισμού των υγειονομικών συστημάτων από την εξυπηρέτηση του πολίτη στην αντιμετώπιση στρατιωτικών αναγκών, οι περιβαλλοντολογικές και ψυχολογικές επιδράσεις του πολέμου, και η επίδραση στην αναπαραγωγική υγεία.

Το τραύμα και η αναπηρία είναι μια άμεση συνέπεια του πολέμου, που δεν περιορίζεται χρονικά μόνο στην εμπόλεμη περίοδο, αλλά συνεχίζεται μήνες και χρόνια αργότερα, όσο υπάρχουν εκτεθειμένα πυρομαχικά που δεν έχουν εκραγεί, επικίνδυνα υλικά που δεν έχουν αναγνωριστεί ή νάρκες κατά προσωπικού σε κατοικημένες περιοχές. Ανάλογα με το είδος και τη διάρκεια του πολέμου η αναλογία θανάτων με τραυματισμούς κυμαίνεται από **1:2 έως 1:13**.

Άμεσα προβλήματα μπορεί να αντιμετωπίσει ένας πληθυσμός είτε από την εσκεμμένη

επίθεση με χημικούς παράγοντες, είτε από την βλαπτική επίδραση χημικών ουσιών που εκλύονται κατά την καταστροφή βιομηχανικών συγκροτημάτων και πετρελαϊκών εγκαταστάσεων. Η διασπορά **χημικών ουσιών** αποτελεί μία από τις σοβαρότερες καταστροφικές και συχνά μακροχρόνιες επιδράσεις του πολέμου στο περιβάλλον.

Οι δυσκολίες στις μεταφορές και οι επιθέσεις στα αστικά δίκτυα υποδομής δημιουργούν **ελλείψεις στα**

τρόφιμα και το πόσιμο νερό

, με άμεσες συνέπειες ειδικά στις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, με συνέπειες που επιβαρύνονται από την έλλειψη ενέργειας, είτε λόγω άμεσης επίθεσης στις δομές, είτε λόγω έλλειψης ενεργειακών πόρων.

Όλα αυτά εμποδίζουν τον επαρκή υγειονομικό έλεγχο του νερού και των τροφίμων και βοηθούν στην εξάπλωση των μεταδοτικών ασθενειών, καθώς οι **επιδημίες** ελλοχεύουν πάντα σε αυτές τις συνθήκες.

Ο φόβος, η ανασφάλεια, η ένδεια βασικών αγαθών, οδηγεί σε μαζικές μετακινήσεις και δημιουργία **προσφυγικών πληθυσμών** που έχουν να αντιμετωπίσουν την εξάρτηση και τις δύσκολες συνθήκες των **καταυλισμών** με τα συνήθη προβλήματα του συνωστισμού, της ανεπαρκούς διατροφής και προσωπικής υγιεινής.

Οι πιέσεις που δέχεται η κοινωνία αλλά και το ίδιο το άτομο κάτω από αυτές τις συνθήκες, επιβαρύνουν τα **κοινωνικά και ψυχολογικά προβλήματα** του πληθυσμού, ειδικά όταν η κοινωνική διάσπαση φτάσει στο επίπεδο της οικογένειας.

Όπως πάντα, το βαρύτερο τίμημα το πληρώνουν οι **ευάλωτες ομάδες** του πληθυσμού, **τα παιδιά**

, που πέρα από παράπλευρες απώλειες, αποτελούν και άμεσα θύματα του πολέμου όταν επιστρατεύονται, συχνά με τη βία, για να χρησιμεύσουν ως αναλώσιμοι μαχητές.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις της UNICEF, το 2002 υπήρχαν 300.000 παιδιά στρατιώτες, μια ζοφερή πραγματικότητα αγνοημένη από τις στατιστικές και τις "πρώτες σελίδες".

Οι γυναίκες τέλος αποτελούν μια άλλη μεγάλη ομάδα αμάχων που είναι ιδιαίτερα ευάλωτες στον πόλεμο, είτε γιατί παραμένουν αυτές υπεύθυνες για την επιβίωση της οικογένειας και υποχρεώνονται σε υποχωρήσεις, μετακινήσεις και ταλαιπωρίες για να εξασφαλίσουν τα απαραίτητα, είτε διότι συχνά αποτελούν στόχο σεξουαλικής και ψυχολογικής βίας ως μέσο τρομοκρατίας και ελέγχου του αντίπαλου πληθυσμού.

Ο μεγάλος βέβαια χαμένος σε μία σύρραξη, με βαρύτερες άμεσες και μακροπρόθεσμες συνέπειες στην υγεία του πληθυσμού είναι το **Σύστημα Υγείας**. Το σύστημα Υγείας μίας χώρας πλήττεται πάντοτε, είτε άμεσα, ως "παράπλευρη" ή και συχνά εσκεμμένη απώλεια, είτε έμμεσα λόγω της αλλαγής των συνθηκών, με αποτέλεσμα οι υπηρεσίες προς τον πληθυσμό να είναι ανεπαρκείς, ειδικά σε μία περίοδο αυξημένων αναγκών.

Μακροχρόνιες Συνέπειες

Η μακροχρόνια αποδυνάμωση των **συστημάτων υγείας** έχει πολύ σοβαρή επίδραση στην υγεία του άμαχου πληθυσμού και οι αιτίες είναι πολλαπλές όπως παρουσιάζονται ταξινομημένες από την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (WHO).

Αιτίες ανεπάρκειας του Συστήματος Υγείας

1. Περιορισμένη διαθεσιμότητα πόρων: 1. Οικονομία

- i. Διάθεση των πόρων σε στρατιωτικούς λόγους.
- ii. Μειωμένο εισόδημα.

- iii. Μειωμένος έλεγχος των κεφαλαίων.

- iv. Αυξανόμενη εξάρτηση από την βοήθεια.
  - 1.
  - 1. Εργαζόμενοι στον ιατρικό κλάδο.

- i. Τραυματίες, νεκροί ή και απαχθέντες.

- ii. Πρόσφυγες σε αστικές περιοχές / εκτός της χώρας.

- iii. Ανεπαρκής κατάρτιση / επίβλεψη.

- iv. Φτωχό ηθικό.

- v. Ανεπαρκείς μισθοί ή και ανύπαρκτοι
  - 1.
  - 1. Εξοπλισμός και προμήθειες.

- i. Έλλειψη φαρμάκων / συντήρηση.

- ii. Μειωμένη πρόσβαση στις τεχνολογίες.

iii. Ανικανότητα να διατηρηθεί η κρύα αλυσίδα.

1.

1. Υποδομή υπηρεσιών.

i. Καταστροφή των κλινικών.

ii. Διάσπαση του συστήματος παραπομπής και επικοινωνίας

1. Διαχείριση και οργάνωση των δομών:

1. Αναβολή ή εγκατάλειψη προγραμμάτων ανάπτυξης και συντήρησης

2. Εστίαση σε βραχυπρόθεσμα σχέδια.

3. Μείωση των στοιχείων για τη λήψη αποφάσεων.

4. Περιορισμένες σπουδές διοίκησης επιχειρήσεων.

5. Μειωμένη δυνατότητα να ελεγχθούν κεφάλαια και πόροι.

f. Αυξανόμενη διάσπαση των δομών.

1. Αλλαγές στην παροχή υπηρεσιών:

1. Στροφή από την πρωτοβάθμια προς τη δευτεροβάθμια περίθαλψη

2. Εγκατάλειψη της υπαίθρου

3. Διακοπή πρόληψης, ελέγχου ασθενειών

4. Μειωμένη πρόσβαση και χρήση: φόβος, απαγορεύσεις της κυκλοφορίας, νάρκες ξηράς, δαπάνες.

5. Αύξηση ιδιωτικής δραστηριότητας.

Μια πολύ γνωστή μας εικόνα είναι αυτή των υποσιτισμένων παιδιών της Αφρικής, που

χρησιμοποιείται συχνά λόγω της δύναμής της, αναφερόμενη συνήθως σε λιμό, και ξεχνώντας να αναφέρει ότι το 80-90% αυτών των λιμών είναι αποτελέσματα τοπικών ή και πιο γενικευμένων συγκρούσεων στην περιοχή. Η **έλλειψη επαρκούς διατροφής** είναι συνέπεια της διάσπασης της δομής του πληθυσμού, αλλά και της αύξησης του ποσοστού της φτώχειας μετά από έναν πόλεμο.

Όταν η τροφή είναι επαρκής για τη επιβίωση αλλά όχι και την ανάπτυξη των παιδιών, όπως και όταν λείπουν βασικά ιχνοστοιχεία, γίνονται εμφανείς οι **χρόνιες συνέπειες του υποσιτισμού** σε ολόκληρο τον πληθυσμό, με καθυστέρηση της σωματικής και νοητικής ανάπτυξης, και συχνά ανεπανόρθωτες βλάβες στην υγεία των παιδιών.

Και φυσικά, παρά τα σύγχρονα όπλα και την τεχνολογική εξέλιξη, η αύξηση των μεταδοτικών νοσημάτων και η επανεμφάνιση ξεχασμένων ασθενειών όπως η πανούκλα, η χολέρα και η έξαρση της φυματίωσης εξακολουθούν ακόμα να αποτελούν ένα μεγάλο πρόβλημα στην μεταπολεμική περίοδο. Η αποκατάσταση των υπηρεσιών υγείας είναι ζωτικής σημασίας για το έλεγχο των μεταδοτικών νοσημάτων.

Μέσα στο κλίμα ανασφάλειας, αβεβαιότητας για το μέλλον, διάσπασης των κοινωνικών δομών και ανεπάρκεια των υγειονομικών δομών, είναι φυσικό να επηρεάζεται αρνητικά και ο τομέας της **αναπαραγωγικής υγείας** με αύξηση των αυτόματων διακοπών κυήσεως, μειωμένη γονιμότητα και φυσικά μέσα στο πλαίσιο της ανεξέλεγκτης μετακίνησης πληθυσμών, αύξηση των σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων και της σεξουαλικής βίας και εκμετάλλευσης.

Είναι χαρακτηριστικό ότι το η επιδημία του **AIDS** είναι ιδιαίτερα δύσκολο να ελεγχθεί σε εμπόλεμες περιοχές, και τα ποσοστά μετάδοσης αυξάνουν τραγικά ιδιαίτερα στην Αφρική μέσα σε αυτές τις συνθήκες. Στην Ουγκάντα έχει καταγραφεί από τους διεθνούς οργανισμούς άμεση συσχέτιση του αριθμού των νέων θυμάτων με τις μετακινήσεις του στρατού και τους βιασμούς

Μακροπρόθεσμη Επίδραση στο Περιβάλλον

Καμιά άλλη ανθρώπινη παρέμβαση δεν καταδεικνύει τόσο έντονα την άμεση εξάρτηση της

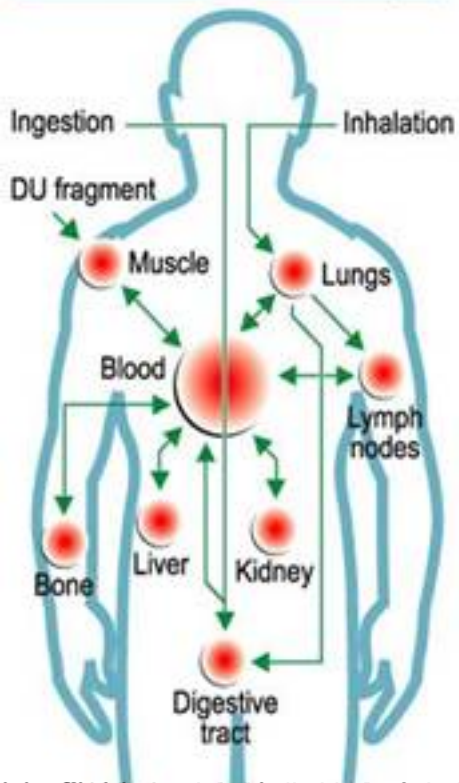
υγείας του ανθρώπου από τις επιδράσεις του περιβάλλοντος. Ο λόγος είναι ότι ο πόλεμος έχει μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα τόσες πολλές αρνητικές συνέπειες για το περιβάλλον, που η επίδρασή του στη ανθρώπινη υγεία είναι άμεση και μετρήσιμη πλέον.

Αρχικά η εξάντληση των διαθέσιμων φυσικών πόρων για τη δημιουργία όπλων καταστροφής για τις απαιτήσεις της εμπόλεμης σύρραξης επηρεάζει την ικανότητα του κράτους να ανταποκριθεί στις ανάγκες του πληθυσμού, αργότερα, η σκόπιμη καταστροφή αυτών των πόρων από τον εχθρό υπονομεύει την ίδια την επιβίωση του λαού για μεγάλο χρονικό διάστημα. Η ρύπανση, η καταστροφή του όζοντος με τις αυξημένες πτήσεις στην περιοχή, όλα δημιουργούν ένα αρνητικό κλίμα για την αποκατάσταση των προβλημάτων, και αθροιζόμενα αυξάνουν τις βλαβερές επιδράσεις στην ανθρώπινη υγεία.

Η χρήση **ειδικών όπλων** δημιουργεί και "ειδικά" προβλήματα.

Το απεμπλουτισμένο ουράνιο που έχει συζητηθεί ιδιαίτερα στους 2 τελευταίους πολέμους στα Βαλκάνια και το Ιράκ, κατηγορείται για τερατογεννέσεις, ανεπάρκεια του ανοσοποιητικού συστήματος, λευχαιμίες και σπάνιους καρκίνους, και ακόμα για το σύνδρομο του Κόλπου στους βετεράνους του πολέμου, με μία ποικιλία συμπτωμάτων. Παρά τις διάφορες μελέτες και υποθέσεις το τοπίο δεν έχει ξεκαθαρίσει ως προς το μέγεθος της επίδρασης του συγκεκριμένου μετάλλου στην υγεία. Έχει καθοριστεί η βλαβερή επίδρασή του στον οργανισμό όταν προσλαμβάνεται σε μεγάλες ποσότητες (συνήθως κατά την διάρκεια των εχθροπραξιών ή αμέσως μετά, όταν τα πυρομαχικά με το συγκεκριμένο μέταλλο εκρήγνυται και το ουράνιο διασκορπίζεται με τη μορφή αεροζόλ που μπορεί είτε να ενσφηνωθεί στο δέρμα, ή να εισπνευστεί ή να μολύνει το νερό και τα τρόφιμα και να καταποθεί). Η βλαβερή επίδραση του σε αυτή την περίπτωση και στις δόσεις που μπορεί να ανιχνευθεί οφείλεται περισσότερο στην χημική δράση του ως βαρύ μέταλλο και λιγότερο ως ραδιενεργός παράγοντας. Η επιβάρυνση όμως του περιβάλλοντος με αυτό το στοιχείο είναι γεγονός, και παρότι βρίσκεται σε μικρότερη ποσότητα, η μακροχρόνια επίδρασή του στους πληθυσμούς δεν έχει διερευνηθεί ικανοποιητικά. Τα συμπτώματα των θυμάτων είναι δύσκολο να αποδοθούν σε έναν μόνο παράγοντα, όταν οι τοξικές επιδράσεις του περιβάλλοντος είναι πολυ-παραγοντικές μέσα στα πλαίσια ενός σύγχρονου πολέμου.

How DU might enter the body

<http://www.oikipa.gr>